Az ICOMOS Magyar Nemzeti Bizottsága, a Díjbizottság javaslatára a Műemléki Világnap alkalmából

ICOMOS-díjjal tünteti ki

a cserépváraljai Munkás Szent József római katolikus templom helyreállítását, elismerve a gondos feltáráson és előkészítésen alapuló tervezés és kivitelezés minőségi döntéseit, mellyel hazai modern építészeti alkotásunk értékeit értően és megőrzően újulhatott meg.

(fotó: Danyi Balázs, Partizan Architecture)

(fotó: Dali Krisztián)

A Bükk déli lábánál meghúzódó kis falu, Cserépváralja településtörténete okmányokkal igazoltan a XIII. századig nyúlik vissza – a történésekben nem túl fordulatos csendes kis falu életében római katolikus templomának létrejötte különleges együtt-állásoknak köszönhető. Az 1946-ban alapított egyházközséghez 1956 jeles évében érkező plébános áldozatos működésének köszönhetően 1961-ben már áll a templom – az egyházellenes politikai környezet dacára. Az ipari építészetben addigra már bizonyított, frissen Ybl-díjas Csaba László a formabontó megoldásokkal létrehozott kis templom tervezője, akinek leleményes tervkommunikációja is szükséges ahhoz, hogy a valóban nem szokványos tervekre engedélyt kaphassanak. A téglány alaprajzi befoglaló formába átlósan szerkesztett liturgikus tér, a bejárati harangfal képletszerűsége és a logikusan vezetett, de meghökkentő geometriai játékosságot felöltő, szabálytalan nyeregtető-felülettel fedett építészeti tér gesztusaiban modern attitűdöt hordoz, miközben építésmódjában és anyaghasználatában a helyi adottságokból és építéstudásból merítve, a szerény anyagi feltételekhez alkalmazkodva, a legőszintébb építés misztériumával létrehozott alkotást teremtett – az építész, az építők közössége, az egyház közös akarata. A falazat jó minőségű sötét színű helyi andezittufából épült, de a faanyag minősége kívánnivalót hagyott maga után, miként a szigetelést adó farostlemez is, de természetes pala került a tetőre és igényes acélnyílászáró a gondosan komponált helyekre. Villany csak később került bevezetésre, de a kor legjelentősebb művészeivel együtt dolgozva (Kondor Béla tabernákulum-ajtója, és Somogyi József szuggesztív kereszt nélküli korpuszával) született meg a hazai templomépítészet 20. század második felének első legjelentősebb templomépítészeti alkotása a nemzetközi szinten változásokat hozó II. Vatikáni Zsinat (1962-65) előestéjén.

Majd a használattal – előbb a kortárs képzőművészeti alkotások kirakása, majd a praktikus otthonosság szellemében az átalakításokkal, javítgatásokkal – a meg nem értettség évtizedei jöttek, a szerkezetek avultak, koptak, a beltér szakrális szimbolikája esztétikailag túlterheltté vált. Az avulás rétegei alatt még meglévő értékeinek ismérvei alapján 2009-ben műemlékké nyilvánították a templomot. 2020-ban az Egri Főegyházmegye a templomfelújításainak sorába vette e modern alkotást is. Gondos feltárás mutatta meg a megoldandó problémákat: az egykoron sem minőségi anyagból épült tető szerkezeti avultságát, az átalakítgatásokból kialakult funkcionális és a jellegzetes ázási-nedvesedési problémákat. A műszaki

helyreállítás mellett döntő Egyház a precízen választott építészi döntéseknek köszönhetően esztétikailag is megújult templomot tudhat magáénak. Alázatos, az értékeket értő, és gondosan továbbvivő, ugyanakkor a szükséges helyeken az eredeti tervezői szándékkal azonosuló, azt továbbfejtő, magas minőségi szemlélettel megvalósuló felújítás jött létre – az építész és társtervezők, az építők-kivitelezők közössége, az egyház közös akaratával. A tető szerkezetazonosan új, de kis változtatásokkal hőszigetelt felülete ismét palafedést hord; a falakra rakódott rétegeket visszabontva szimbolikus minőségével is élővé vált az eredetileg is meszelt harangfal; a liturgikus térbelső az anyagok őszinteségére hagyatkozó csendességgel telítődött és új ambót kapott. Szerkezetileg és funkcionálisan a sekrestye kisebb részleteiben, de még ott is lényegi alkalmazkodással áttervezésre került és szerkesztési hasonlatosságában a mozgáskorlátozott megközelítést biztosító rámpa-járda is a megújulás-korszerűsítés szerves részét adja. Annyi történt amennyinek történnie kellett: egy modern templom (történeti) értékeinek megtartásával felújításra került, és (kortárs) modern építészeti formanyelvvel továbbírva minőségi megújulással korszerűen használhatóvá vált. A különleges együtt-állás itt az, ami az ICOMOS díj elismerést kiérdemli tehát: a történeti érték és a kortárs építészeti beavatkozás is modern e klasszikusan gondos és alázatos tervezéssel megvalósult minőségi helyreállítás esetében. Már csak a (gondviselésnek köszönhetően fennmaradt) restaurálandó korpusz és tabernákulumajtó visszahelyezése teheti teljessebbé a képet.

Stáblista

Építtető: Egri Főegyházmegye, Ternyák Csaba érsek
Építészet: Müllner Péter és Major Zoltán, Partizan Architecture
Építéstörténeti tudományos dokumentáció és értékleltár: Vukoszávlyev Zorán és Kovács Dániel
Épületszerkezeti szaktervező: Kovács Károly Lehel, Polarecki Tamás, Hernádi Zsombor
Tartószerkezet és épületdiagnosztika: Kovács Csaba
Faanyagvédelem: Papp László
Tűzvédelem: Decsi György
Épületgépészet: Molnár Gábor
Épületvillamosság: Sápi József

(fotó: Kis Ádám, ÉKM)